

Солосіч О.С.

асистент кафедри економіки і підприємництва

Черножуков К.О.

здобувач кафедри економічної кібернетики

КПІ ім. Ігоря Сікорського

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ЕКОНОМІКА: ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ЮРИДИЧНОЇ ФІРМИ ЯК СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Надважливим фактором забезпечення прибуткового функціонування підприємства у сучасному світі є наявність інтелектуального капіталу, а у випадку наявності, – його обсяг. Обширність цього терміну не дозволяє дати йому конкретну показникову оцінку, проте дає можливість провести аналіз конкурентоспроможності підприємств за напрямком діяльності, дослідити важливість освіченості персоналу, кількісно формалізувати та оцінити рентабельність його існування при сучасних суспільних потребах (вимогах).

В контексті підприємницької діяльності юридична фірма надає послуги на платній основі, керівники якої зацікавлені не тільки в якісній правничій допомозі, а і в отриманні прибутку. Враховуючи, що правова галузь є необмеженою (зміни законодавства, судова практика, поява нових міжнародних стандартів) та актуальною для будь-якої сфери зайнятості населення, юридична фірма зацікавлена у власній репутації, а отже, і в освіченості персоналу. Саме це надає підприємству такого напрямку перевагу серед іншими: окрім суттєвих вимог до статусу адвоката, сам працівник зацікавлений в особистісному розвитку та збагаченню знаннями.

Структура адвокатської фірми є ще однією перевагою ведення саме такої підприємницької діяльності. Вибір керівниками працівників для таких фірм нерідко здійснюється саме за профілем їх освіченості. Тобто, юридична фірма має співробітників у різних галузях права, що забезпечує потреби більшості клієнтів.

Особливої актуальності дане питання набуває в контексті динамічних процесів становлення інтелектуальної економіки і власне, інтелектуального капіталу як його ключового ресурсного забезпечення. При цьому, слід зауважити, що фундаментальним ресурсним базисом інтелектуальної економіки виступають категорії знань, навичок, практичного досвіду та креативного потенціалу, що характеризуються невичерпністю та здатністю до істотної акселерації економічного потенціалу господарського утворення [1, с. 250]. Виходячи з того, що об'єктом даного дослідження виступає юридична фірма, роль інтелектуального капіталу у її стійкому функціонуванні є первинним базисом. Адвокат є унікальним суб'єктом підприємства, який поєднує в собі одразу всі перелічені фактори людського капіталу. Наприклад, безперервне самонавчання є необхідністю в умовах розвитку правової системи країни, більш того, як зазначає «Порядок підвищення кваліфікації адвокатів України» № 63 від 03.07.2021, підвищення кваліфікації адвокатів є їх важливим професійним обов'язком [2]. Відповідно до «Правил адвокатської етики» від 09.06.2017 «У межах дотримання принципу законності адвокат зобов'язаний у своїй професійній діяльності виходити з переваги інтересів клієнта» [3], що свідчить про націленість адвоката на результат. Далі, пропонуємо сформулювати систему показників оцінювання за складовими елементами інтелектуального капіталу підприємства для юридичної фірми у табл. 1 нижче.

Дані показники мають і законодавче регулювання. Так, наприклад, відповідно до Рішення Вищої ради правосуддя «Про затвердження Положення про порядок функціонування окремих підсистем Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи» існує Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна судова система (ЄСІТС) [5], що вимагає належного технічного забезпечення працівниками юридичної фірми.

Відповідно до наведених вище переваг такої підприємницької форми, як надання юридичних послуг юридичною фірмою, можна сформулювати наступний висновок:

1. Інтелектуальний капітал підприємства є суттєвою перевагою на сучасному ринку, особливо у такому конкурентоспроможному, як надання юридичних послуг.
2. Юридична фірма, як підприємство, виступає унікальним прикладом важливості збільшення його інтелектуального капіталу, що проявляється на будь-якому рівні інтелектуального капіталу.
3. Перевагою юридичної фірми є правові аспекти діяльності підприємства і її працівників. Розвиток правової системи вимагає наявності/збільшення інтелектуального капіталу підприємств.

Таблиця 1 – Методичні підходи до оцінювання складових інтелектуального капіталу

Рівень інтелектуального капіталу		
Людський капітал	Організаційний капітал	Споживчий капітал
<p>Рівень творчої активності персоналу ($P_{тап}$):</p> $P_{тап} = \frac{Ч_{спр}}{Ч}$ <p>$Ч_{спр}$ – кількість співробітників, кожний з яких зробив хочаб одну раціональну пропозицію чи винахід, одержав патент протягом року, чол.</p>	<p>Забезпечення необхідним програмним забезпеченням робочого місця ($Y_{пз}$):</p> $Y_{пз} = \frac{ПЗ_{нааяв}}{ПЗ_{необх}}$	<p>Питома вага постійних клієнтів у загальній кількості клієнтів ($K_{пост.кл.}$):</p> $K_{он.пер.} = \frac{Ч_{пост.кл.}}{Ч_{заг.кл.}}$ <p>$Ч_{пост.кл.}$ – кількість постійних клієнтів; $Ч_{заг.кл.}$ – загальна кількість клієнтів.</p>
<p>Індекс розвитку працівників ($I_{рпр}$):</p> $I_{рпр} = \frac{Ч_{підг}}{Ч}$ <p>$Ч_{підг}$ – кількість працівників, що перепідготовку, чол.</p>	<p>Коефіцієнт інформатизації документообігу ($K_{інф.док.}$):</p> $K_{інф.док.} = \frac{Д_{ел}}{Д_{заг}}$ <p>$Д_{ел}$ – кількість документів в електронному вигляді; $Д_{заг}$ – загальна кількість документів на підприємстві.</p>	<p>Коефіцієнт довіри клієнтів ($K_{д.кл.}$):</p> $K_{д.кл.} = \frac{K_{пост.кл. t}}{K_{пост.кл. t-1}}$ <p>$K_{пост.кл. t}$, $K_{пост.кл. t-1}$ – відповідно питома вага постійних клієнтів у звітному та базовому році</p>
<p>Індекс освітнього рівня працівників ($I_{пр}$):</p> $I_{пр} = \frac{Ч_{пр}}{Ч}$	<p>Коефіцієнт забезпечення обчислювальною технікою ($K_{заб.о.т.}$):</p> $K_{заб.о.т.} = \frac{ПК}{Ч_{сп.пк.}}$ <p>$Ч_{сп.пк.}$ – кількість співробітників підприємства, робота яких потребує наявності персонального комп'ютера.</p>	<p>Питома вага витрат на формування та розвиток клієнтської мережі в складі витрат на збут підприємства ($K_{кл.}$):</p> $K_{кл.} = \frac{В_{кл.}}{В_{збут}}$ <p>$В_{кл.}$ – витрати на формування та розвиток клієнтської мережі; $В_{збут}$ – витрати на збут підприємства</p>

Джерело: складено автором на основі [3]

Підсумовуючи викладені вище результати дослідження можна стверджувати, що функціонування юридичної фірми як унікального суб'єкта господарювання на пряму залежить можливості до мобілізації, інтенсифікації та розширення її інтелектуального капіталу, як передумови до підтримки конкурентоспроможного стану й забезпечення прибутковості основної діяльності.

Перелік посилань:

1. Tulchynska S. O., Solosich. O. S. Intellectual economy as an imperative for the development of systems for ensuring the economic security of economic entities. *Економічний вісник Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет»*. 2023. №1. С. 247-257. DOI: <https://doi.org/10.32434/2415-3974-2022-17-1-247-257>. (Дата звернення: 31.10.2024)
2. Про затвердження у новій редакції Порядку підвищення кваліфікації адвокатів України: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr063871-21#Text> (Дата звернення: 31.10.2024)
3. Правила адвокатської етики. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text> (Дата звернення: 31.10.2024)
4. Смоквіна Г. А. Підходи та інструменти оцінювання інтелектуального капіталу як чинника забезпечення економічної безпеки підприємства. *Економіка: реалії часу*. 2016. № 6 (28). С. 114-126. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2016/No6/114.pdf> (Дата звернення: 31.10.2024)
5. Про затвердження Положення про порядок функціонування окремих підсистем Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#Text> (Дата звернення: 31.10.2024).